

მიმდინარე სამუშაოები საფუტკრეში

(საგაზაფხულო სამუშაოები)

გაზაფხული ფუტკრის ოჯახისთვის ყველაზე კრიტიკულ პერიოდია. ამ დროს სწორად ჩატარებული სამუშაოები ფუტკრის ოჯახის ნორმალური განვითარების საწინდარს წარმოადგენს. პასიური პერიოდის შემდეგ იწყება ოჯახის განვითარება, რაც დაკავშირებულია ფუტკრის ოჯახში ბარტყის გაჩენასთან. მოზამთრე თაობა, თავისი ჰორმონალური მდგომარეობით, წარმოადგენს ძიძა ფუტკრებს. მათ ორგანიზმში საკმაოდ მაღალია ცხიმოვანი სხეული, რომლის ხარჯზეც უნდა მოხდეს ახალი თაობის გამოზრდა. კვებასთან ერთად დიდი მნიშვნელობა აქვს ოჯახში თერმორეგულაციის შენარჩუნებას, რადგან ბარტყს სრულფასოვნად განვითარებისათვის ესაჭიროება ოპტიმალური ტემპერატურა: 35°C.

მარტი

აქტიურად მიმდინარეობს ფუტკრის ოჯახის განვითარება, ოჯახში იმატებს ბარტყის რაოდენობა. ამ პერიოდში აუცილებელია ბუდიდან ზედმეტი ჩარჩოების მოშორება (უვარგისი, შავი, დეფორმირებული ჩარჩოების ამოღება და ცვილად გადადნობა), რათა ფუტკარს გაუადვილდეს თერმორეგულაცია.

აუცილებელია საფუტკრე მეურნეობის სრული მონიტორინგი:

- ვაკეთებთ სკების რევიზიას, უდედო და სუსტი (განვითარების პოტენციის არ მქონე) ოჯახების გაერთიანება, ოღონდ დარწმუნდით, რომ ისინი დაავადებულები არ არიან;
- ბუდის შევიწროება (ცვალებადი ამინდების გამო იზრდება ბარტყის გაციების ალბათობა);
- მარტის შუა რიცხვებიდან ვიწყებთ მასტიმულირებელ კვებას. ფუტკრის ოჯახების გამოკვება ინვერსირებული საკვებით ან შაქრის სიროფით (კონსისტენცია: 0.7 კგ შაქარი და 1 ლიტრი წყალი. საკვების მიცემის შორის ინტერვალი შეადგენს 3-5 დღეს, ხოლო მოცულობა 300-500 გრამს (დამოკიდებულია ოჯახის სიმლიერეზე). კვების დროს გარემო ტემპერატურა უნდა შეადგენდეს +15°C-ს; თუ გვაქვს თაფლიანი ჩარჩოები შენახული მივცემთ ოჯახებს.

ფუტკრის ოჯახის შაქრის სიროფით გამოკვება ერთჯერადი ცელოფნით (შეგიძლიათ გამოიყენოთ საკვებურებიც).

- ტენის კონტროლი შესაძლებელია მარტივი მეთოდით - საფარი ტილოს გადაკეცვით დაახლოებით 5 სმ-ით, სკის უკანა მხარეს, ისეთ ნაწილში, სადაც ფუტკარი არ იმყოფება;
- აუცილებელია ტკიპის კონტროლი. ოჯახში ტკიპის რაოდენობის განსაზღვრის მარტივი მეთოდი:
100 ცალამდე ან ცოტა მეტი ფუტკარი ჩაყარეთ პლასმასის ჭურჭელში, დააფარეთ მავთულბადიანი ხუფი და ჩაყარეთ 2 სუფრის კოვზი შაქრის პუდრა. ფუტკრის მასა მთლიანად უნდა ამოიგანგლოს პუდრაში, ამიტომ რამოდენიმე წუთის განმავლობაში ატრიალეთ პლასმასის ჭურჭელში მოთავსებული ფუტკრები და შემდეგ თეთრ ჭურჭელზე გადმოაპირქვავეთ. შაქრის პუდრასთან ერთად დაიყრება ტკიპები. 100 ცალ ფუტკარზე თუ 3 ტკიპაზე მეტი აღმოჩნდა, საჭიროა მკურნალობის დროული დაწყება.

შეგიძლიათ გამოიყენოთ ორგანული მჟავები, რომლებიც მალაღებეექტურია და არ აბინძურებს პროდუქციას.

ჭურჭელი, რომლითაც შესაძლებელია ვაროას რაოდენობის კონტროლი

ვაროატოზზე ეფექტური მკურნალობისთვის აუცილებელია გაეცნოთ პრეპარატების ინსტრუქციას და დაიცვათ მისი გამოყენების დოზები და პერიოდი. მეფუტკრემ ხშირად უნდა ცვალოს ვაროატოზის საწინააღმდეგო პრეპარატები (მოქმედი ნივთიერების მიხედვით), რადგან თავიდან აიცილოს მდგრადი ტკიპის ვარიაციების წარმოქმნა.

ვაროას წინააღმდეგ გამოყენებული პრეპარატები:

- ჭიანჭველმჟავა, მჟაუნმჟავა, თიმოლი,
- Amitraz- ამიტრაზი - ბიპინი, ბაივაროლი,
- Tau fluvalinate - მავრიკი, ვაროკომი,
- Fluvalinate - ფლუ ვალინატი, აკვა ფლო,
- Flumethrin - ფლუ მეტრინი, ვაროსტოპი.

აპრილი

ამ პერიოდში ფუტკრის ოჯახი განვითარების პროცესშია, აუცილებელია ბუდის გაფართოების დაწყება.

ბუდის გაფართოება: (გაითვალისწინეთ, სხვადასხვა რეგიონში ბუდის გაფართოება სხვადასხვა დროს არის შესაძლებელი).

ბუდის გაფართოების დროს აუცილებელია ოჯახში აქტიურად შედიოდეს ყვავილის მტვერი (ცილოვანი საკვები ხელს უწყობს საცვილე ჯირკვლების გააქტიურებას), ასევე შესაძლებელია ინვერსირებული საკვებით ან შაქრის სიროფით ფუტკრის გამოკვება (შაქრის სიროფი 1:1-ზე მომზადებული კონსისტენციით). როდესაც ფუტკრის ოჯახში შეიქმნება სიმჭიდროვე, ეს გახლავთ ფიჭების მშენებლობის დაწყების სიგნალი. ასაშენებელი ჩარჩო უნდა მოთავსდეს ბოლო ბარტყიანი ჩარჩოს გვერდით. ფიჭების მიცემის რაოდენობა განისაზღვრება ოჯახის სიძლიერისა და ცვილის გამოყოფის უნარით (ერთ ჯერზე შესაძლებელია 1-3 ასაშენებელ ჩარჩოს მიცემა, ოჯახის მდგომარეობის და ბუნებრივი პირობების შესაბამისად). მშენებლობისთვის აუცილებელია გარემოში ოპტიმალური ტემპერატურა იყოს +20°C.

ჩარჩოზე ფუტკრების სიმჭიდროვე - მეფუტკრისთვის ნიშანი ასაშენებელი ჩარჩოების მიცემაზე.

დაბლობ ადგილებში შეგვიძლია დავიწყოთ ოჯახების გაყოფა და დედების გამოყვანა (გადაბეჭდილი სამამლეების არსებობის შემთხვევაში) განაყოფი ოჯახები დავათბუნოთ.

ზოგ ადგილას შეიძლება ბუნებრივი ნაყარიც გამოვიდეს.

ვაკვირდებით რაიმე დაავადება ხომ არ აღინიშნება ოჯახებში (გაციებული ბარტყი, ევროპული სიდამპლე, ასკოპეროზი).

ზოგადი რეკომენდაციები

- აუცილებელია, საფუტკრე მეურნეობაში სანიტარულ-ჰიგიენური პირობების დაცვა, რაც, პირველ რიგში, გულისხმობს ფუტკრის დაცვას საზოგადოებრივი (ეზოს) ტუალეტებისგან, ასევე საფუტკრეების მორიდებას შინაური ცხოველების (საღორეები, საქათმეები და ა.შ.) სადგომებისაგან. ეს ფაქტორები ხშირ შემთხვევაში თაფლის სხვადასხვა ნარჩენებით დაბინძურების მიზეზად გვევლინება, მათ შორის, არის რისკი სკაში ანტიბიოტიკების შეტანის, ვინაიდან შინაური ცხოველებისთვის ხშირად გამოიყენება ანტიბიოტიკებით გაჯერებული სასმელი წყალი.

ზემოთ ჩამოთვლილი საფრთხეების შესამცირებლად აუცილებელია საფუტკრეში რეგულარულად იდგეს მინერალური მარილებით/ან უბრალო სუფრის მარილით გაჯერებული სასმელი წყალი (10 ლ წყალზე 1 გ მარილი).

- აუცილებელია სკის გასუფთავება ზამთარში დაგროვილი ჭუჭყის, დახოცილი ფუტკრის, ფსკერზე ჩამოყრილი დანესტიანებული ჭეოსა და სანთლის ნამცეცებისაგან.

მაისი

რეგულარულად ყოველ 3-5 დღეში აუცილებელი ხდება ოჯახებში ჩახედვა. ოჯახების განვითარება პიკს აღწევს. ამ პერიოდში, კლიმატური პირობებისა და ოჯახის სიძლიერის შესაბამისად, აუცილებელია ბუდის გაფართოება, რაც გულისხმობს ზემოდან მალაზიების და კორპუსების დადგმას.

უნდა მოვახდინოთ ნაყრიანობის მიმართ მიდრეკილი ოჯახების გადართვა თაფლის შეგროვებაზე, ნაყრიანობის აცილებით ვზრდით ოჯახების თაფლპროდუქტიულობას, რაც უნდა მოხდეს ბუდის გაფართოებით ახალი ასაშენებელი ფიჭების დამატებით, ჰანიმენის ბადის დახმარებით და ა.შ.;

ამ დროს დაუშვებელია (თუ განსაკუთრებული აუცილებლობა არაა) რაიმე პრეპარატის გამოყენება საფუტკრეში რათა არ მოხდეს თაფლის დაბინძურება ქიმიური ნივთიერებებით;

კარგი დროა ოჯახების გასაყოფად და დედების გამოსაყვანად.

ოჯახების სისტემატიური გამრავლების შემდგომ საჭიროა შეიქმნას ახალი ოჯახები (აგარიდებთ ნაყრიანობას საფუტკრეში). ამის საშუალებით ძლიერ ოჯახებს ბარტყთან ერთად მოაშორებთ ტკიპების დიდ ნაწილს (უდედო პერიოდი სკაში გვიქმნის ვაროასთან ბრძოლის შესაძლებლობას), ნაყრიანობის შემთხვევაში გემლევით შესაძლებლობა „ნაყარი“ ოჯახები დაამუშაოთ ვაროატოზზე.

თუ ადრეული ღალიანობის დამთავრების შემდეგ არაა მოსალოდნელი მეორე ღალიანობა, სასურველი იქნება ფუტკრის მთაბარობა.

ზოგ ადგილას მაისში უხვი ღალიანობა მთავრდება, საჭიროა თაფლის გამოწურვა.

ივნისი

სითბოა, მცენარეები აქტიური ყვავილობის ფაზაშია, ფუტკარი მთლიანად გადართულია ნექტრის შეგროვებაზე, მეფუტკრე ემზადება თაფლის დაწურვისათვის და მთაბარობისათვის.

ივნისში ჩასატარებელი სამუშაოები:

- აუცილებელია 3-5 დღეში ოჯახების შემოწმება;
- ყოველდღიური დაკვირვება ნექტრის შემოტანაზე საკონტროლო სკის მეშვეობით;
- გადაბეჭდილი ჩარჩოების ამოღება და დაწურვა;

დასავლეთ საქართველოში თაფლის ამოღების ძირითადი პერიოდია. ეცადეთ გამოწუროთ მხოლოდ გადაბეჭდილი ფიჭები. აუცილებელია გამოწურული ფიჭების უკან დაბრუნება.

- დაწურვის შემდგომ ვაროატოზის საწინააღმდეგო პრეპარატით ფუტკრის ოჯახების დამუშავება (ფლუვინატის, ეთეროვანი ზეთების შემცველი პრეპარატებით);
- ღალის დამთავრების შემდეგ ძველი დედების შეცვლა ახალი დედებით;
- მთაბარობისათვის ფუტკრის ოჯახების მომზადება;

მთაბარობა ხდება ღამით სიგრილეში, დღისით არ არის რეკომენდირებული რადგან გამოიწვევს ფუტკრის ოჯახის ჩახუთვის. მთაბარობა ფუტკრისთვის დიდი სტრესია და ბევრი ნიუანსის გათვალისწინებაა საჭირო, მთავარი პირობაა კარგი ვენტილაცია, რადგან

მთაბარობისას ფუტკრის გუნდში ტემპერატურა მაღლა იწევს ფუტკარი ვერ ღებულობს ჟანგბადს და იხუთება, ასევე სკაში არ უნდა იყოს გადაუბეჭდავი თაფლი, რადგან გადაყვანის დროს შეიძლება ჩაიქცეს სკაში და ფუტკარი დახოცოს. ჩარჩოები და სკის სახურავი კარგად უნდა იყოს დამაგრებული.

ფუტკრის მთაბარობა მისაბმელით

- ახალი ოჯახების შექმნა ხელოვნური გაყოფის გზით;
- დედების გამოყვანა და ა.შ.

თაფლოვანი მცენარეების ყვავილობის პერიოდში მეფუტკრემ უნდა გაითვალისწინოს:

ღალიანობის პერიოდში დაუშვებელია:

ხელოვნური კვება,
აკარაციდების გამოყენება,
ანტიბიოტიკები პრევენციის მიზნით (ყოვლად დაუშვებელია ნებისმიერ დროს).